

1.Условия за отчитане на разходите за дейността и калкулиране на себестойността на продукцията и услугите

1. Класификация на отчитане на разходите за стопанската дейност. Осъществяването на стопанската дейност е свързано с определени разходи – намаляване на активи и увеличаване на пасиви. По отношение на разходите счетоводството няма за предмет изучаването техниката, организацията и други аспекти от счетоводството, а само осигуряване на количествена и качествена характеристика на отчитане на разходите, свързани с дейността. На тази основа по – нататък се определя себестойността. Отчитането на разходите за дейността е един от най – важните елементи на счетоводството – от пълната информация за разходите се обуславят показателите за ефективност на стопанската дейност на предприятието. В състава на разходите за дейността се включват всички онези разходи, които формират себестойността на продукта на труда. За детайлното обхващане и счетоводно отразяване е необходимо, те да бъдат групирани на база на определени признаци.

* в зависимост от икономическата им същност всички разходи биват – **материални и трудови**. Материалните разходи са – разходи за суровини, материали, амортизации, а трудовите – трудови възнаграждения и начисленията за сметка на работодателя – социални и здравни осигуровки.

* в зависимост от състава им разходите се делят на **едноелементни и комплексни**. Едноелементни са тези, които не могат да бъдат диференцирани – амортизации, а комплексни са административните разходи.

* в зависимост от ролята и предназначението им биват **основни и допълнителни**. Основните разходи са пряко свързани с технологията на съответната дейност – технологични разходи. Допълнителните са разходи за организация, управление и обслужване на дейността.

* в зависимост от начина на включване на разходите в себестойността биват **преки и непреки**. Преките могат да се отнасят направо себестойността на продукта въз основа на първичните документи. Косвените разходи са общи разходи и те се отнасят едновременно за няколко изделия и производства.

* в зависимост от обема на дейността биват **основни постоянни и променливи**. Основните постоянни разходи са тези, които не се влияят от обема на дейността. При увеличаване обема на дейността тези разходи намаляват заради обема продукция, върху която се подразделят, но са постоянна величина – амортизации, начислявани по линейния метод. При променливите разходи с увеличаване на дейността се увеличават и размера на разходите – ток, вода, административни разходи.

* в зависимост от календарните периоди – **текущи, предварителни и предстоящи**. Текущите разходи се извършват и се включват в себестойността на продукцията в един и същ отчетен период. Предварителните разходи са извършени през конкретен отчетен период, но се отнасят в себестойността за бъдещ период. Предстоящите се извършват през бъдещи отчетни периоди, но размера им е предварително известен. Те се резервират и се извършват за сметка на създадения резерв.

* в зависимост от икономическото съдържание – всички разходи се групират по икономически елементи

* за нуждите на калкулирането се групират по еднородни групи – статии на калкулация. Изхожда се не от икономическа еднородност, а от мястото на извършването на съответните разходи. Групирането е различно за различните предприятия.

2. Организация на отчитане на разходите по икономически елементи и функционално предназначение

Отчитането на разходите по икономически елементи има за цел да осигури информация за структурата, която е необходима за

управлението, а така също и за външните потребители. На основание на разходите по икономически елементи могат да се правят изводи за определена дейност, да се изчислят показатели за трудоемкост, металоемкост и други, както за предприятието, така и за страната. За всеки един елемент се осигурява самостоятелна синтетична сметка. Сметките от група 60 са активни, транзитни и не фигурират в баланса. Характерна особеност в методиката на използване на сметките от група 60 е обстоятелството, че те трябва да се водят с чисти обороти. Всеки разход независимо от предназначението си трябва да се отчете само един път чрез тези сметки. Всички корекции на разходите - вътрешните обороти следва да се извършват с червени сторнировъчни записвания. Воденето, ползването с чисти обороти се налага поради:

- * дублирането на обороти би изопачило информацията за съответния вид разход

- * принципа на построяването на класическия отчет за приходи и разходи

Могат да се приключват **текущо** – след всяка счетоводна статия и **в края на отчетния период.**

Текущото приключването е много точно, защото отчетеният разход се отнася към съответното направление и не се налага да се организира аналитично отчитане. Приключването в края на отчетния период се прилага когато не е необходима информация за калкулиране на себестойността на продукцията. Тези разходи се отразяват като разход за съответната дейност. За да се сведат разходите до минимум се организира аналитично отчитане за определена база. Препоръчва се използване на групи за специфични разходи, за да не се смесват разходите с различно икономическо съдържание.

Съдържание на сметките за разходи:

601 – разходи за основни материали, спомагателни материали, разходи за резервни части, гориво, вода, канцеларски материали, лекарства, медикаменти, безплатна храна, работно облекло. Когато е налице вътрешно потребление не се използва тази сметка. В някои случаи е възможно да се отчете излишен оборот. Тогава се прави корекция на разхода в отчета.

602 – разход за бъдещи услуги – наем, ремонт, имуществени данъци и такси

604 – разходи по граждански договори, но на практика се включват към разходите за външни услуги заради статистическата отчетност.

609 – такси, стипендии, разходи за командировки, разходи за брак, липси, фири, провизии, преоценка на активи, начисления данък продажби във връзка с брака, липсите, фирите и други.

Според функционалното им предназначение – зависи от броя и осъществяваните дейности – промишлена, транспортна селскостопанска и други.

По сметка **611** се отчитат само основните технологични разходи за осъществяване на основната дейност. Една част от основните разходи имат характер на общи и самостоятелно се разпределят между продуктите и дейностите – амортизациите. Друга част с характер на общопроизводствени се отнасят за цялото производство – ремонт. тези разходи първоначално се отчитат общо по отделна аналитична сметка към сметка 611. те се разпределят пропорционално на някаква база, възприета от предприятието. Разпределението на общопроизводствените разходи се съобразява с капацитета. Това налага да се отделят от общопроизводствените онази част, която не е свързана с общопроизводствените постоянни разходи. Освен по дейности сметка 611 се организира в няколко направления – съобразно функции, по производства, по продукти на труда – изделия, по статии на калкулация.